

AUGUSZTUSI HANGULAT (CSÉPLÉS), 1928

Olaj, vászon, 80x100 cm
Jelezve balra fent: ABA-NOVÁK 28.

Kikiáltási ár: 8 000 000 Ft
Starting price: 33 333 EUR

BÁV 8. aukció (1963), 1. tétel (Cséplés címen)

KIÁLLÍTVA:

- Aba-Novák Vilmos és Pátzay Pál gyűjteményes kiállítása. Ernst Múzeum, Budapest, 1931. február, katalógus: 78. (magántulajdon)
- Aba-Novák emlékkiállítás. Magyar Nemzeti Galéria, 1962. július-november, katalógus: 66.
- Aba-Novák emlékkiállítás. Damjanich János Múzeum, Szolnok, 1962. november-december, katalógus: 66.
- 8. művészeti képaució. Bizományi Áruház Vállalat, 1963. szeptember, katalógus: 1.

REPRODUKÁLVA:

- B. Supka Magdolna: Aba-Novák Vilmos. Corvina Kiadó, Budapest, 1966. (2. kiadás 1971.) 16. kép

EGYMŰVÉSZKOLÓNIA SOMOGYBAN

Az 1920-as évek klasszicizáló nemzedékének több tagja is megfordult az évtized közepétől a somogyi dombvidék festői településein. Igalon a művészetpártoló körorvos, dr. Baumgartner Sándor és öccse, Oszkár látta vendégül a fővárosból érkező művészeket, a közeli Törökkoppányban dr. Németh Andor és felesége fogadták a társaságot. Jó házigazdaként biztosították vendégeik szállását és ellátását, a szabad alkotómunkát, amelyet a festők és grafikusok sok esetben egy-egy személyes dedikációval ellátott alkotással köszöntek meg. 1926, 1927 és 1928 nyarán és korábban a felsőbányai művészkolónián megforduló művészek csaknem mindegyikét Somogyban találjuk. Aba-Novák Vilmos, Patkó Károly, Kelemen Emil, Fonó Lajos és Bánk Ernő spontán szerveződő művésztelepéhez Tarjáni Simkovich Jenő mellett a fiatalabb pályatársak közül Barcsay Jenő, Mattioni Eszter és Medveczky Jenő is csatlakozott.

FESTŐI TÉMÁK ÉS MOTÍVUMOK

A somogyi dombság, Igal és Törökkoppány festői részletei, valamint e táj lakóinak hétköznapi és ünnepei váltak a kolónia tagjainak legfontosabb témáivá. Többségük Igalhoz köthető, emblemikus motívummá vált a téglagyár, a

homokbánya és a gémeskút, amelyek például Aba-Novák vagy Patkó esetében szinte egész képsorozatot alkotnak. De megjelennek képeiken a falu életéből vett jelenetek is: a mezei munkások, a kubikusok, a favágók, az állatvásárok nyüzsgő forgataga és a vasárnapi templomjárók sokasága. A művészek közül talán Aba-Novákot érintette meg leginkább a táj különleges atmoszférája. „A vidék igen megfelelő: földszintes tájék, enyhe dombvidék, tipikusan Dunántúl, Somogy. Az élet is az: porban kérődzik itt az élet, és ez részemre új. Néhány vásznamon evvel foglalkozom. Csodálatos dolog az, hogy mint viaskodik az őszinte egyes fény a meleg, sőt forró porral. Valóságos színorgia, igen kicsi skálán. Nem tarka, a por uniformizálja a színeket és mégis ugyanakkor felbontja!” – mutatta be a művész Lázár Bélának, az Ernst Múzeum művészeti igazgatójának 1927. júliusában írt levelében (Magyar Nemzeti Galéria, Adattár, ltsz.: 4547) a vidék karakterét.

CSÉPLÉS – VÁLTOZATOK ÉS ANALÓGIÁK

Aba-Novák művészete a húszas évek közepén változott meg igazán. Korábbi kompozícióinak szobrászi formálása képről-képre fokozatosan oldódott fel, a sugárzó, szinte spirituális fény hatására. A fény, a szín és a szerkezet viszonylagos egyensúlya uralta a korábbi, még 1925-ben a Zugligetben és Felsőbányán készült alkotásokat, míg a Somogyban született festmények motívumai felolvadnak a vakító fény és a vibráló színek hatására. A művész e törekvéseit jól illusztrálja a Cséplés című, Igalhoz köthető festménye, mely a Virág Judit Galéria aukciós kiállításán kerül hosszú esztendő után újra közönség elé. Képünk a verőfényes igali sorozat egyik reprezentatív darabjaként készült el 1928 nyarán, látomásként ábrázolva az aratási munkák egyik záróakkordját. Az előtér gőzmasinája mellett szorgoskodó figurák mögötti aranyló kévehalmok között dolgozó alakok szinte feloldódnak a fénynyalábok által felabdalt, mozgalmas kék-sárga égbolt előtt. A cséplés egyik utolsó alkotása az 1926-1928 között készült képsorozatnak, egy nagyszabású kísérletnek, amelyben a színek, de legfőképpen a mindent átható fény vált a legfontosabb kifejező elemmé. Aba-Novák ehhez a kompozícióhoz is több előkészítő tanulmányt készített, a lavírozott tussal, tollal készült, elsősorban a gépekre és a figurákra koncentráló, magántulajdonban őrzött rajzok (Cséplés, 350x500 mm, magántulajdon) egyike az amerikai Salgógyűjtemény darabja (Cséplés, 340x540 mm). A cséplés jelenete a pályatársak közül Szőnyi István egy ceruzarajzán (Kazlak, 169x210 mm, Szőnyi István Emlékmúzeum, Zebegény) is feltűnik, míg később, 1935 körül Patkó Károly két dekoratív alkotásának (Cséplés, tempera, fa, lappang Aratás, akvarell, papír, 480x605 mm, Sárospataki Képtár) is témájává vált. De nem egyedüli az ábrázolás Aba-Novák alkotásai között sem, hiszen az 1930-es években több temperafestmény-változatban (Cséplők ebédje, 1933, lappang) örökítette meg a cséplők ebédjét, pihenőjét.

Zsákovics Ferenc

